

- izdelava poročila,

- priprava,
- Kosovo,
- razdelitev tem,

- specifičnosti nerazvitosti Kosova,
- gospodarska geografska problematika,
- sodobni geografski problemi Kosova,
- demografska sestava,
- obdelava,
- realizacija - igranje vlog.

Igra vlog poteka med učenci-raziskovalci-ekonomisti-novinarji. Ob zaključku želijo ugotoviti pravo pot do rešitve tega problema.

SKLEP

Pomen predstavitve aktualne geografske problematike (kriznega žarišča) ima dvojno nalogo:

- snovno spoznanje določenega problema,
- spoznavanje metode (poti), po kateri učenci spoznajo in razumejo določeno aktualno proble-

matiko.

Izvedba navedenih in podobnih primerov ima za učence sigurno važno nalogo in sicer:

- spoznajo aktualno problematiko - tekoče obravnavamo dogajanje v svetu,
- življensko prikažemo zgodovinsko ozadje, razvoj in razplet posameznih dogodkov,
- vidijo, da se ljudje na vseh kontinentih soočajo z večjimi ali manjšimi problemi, ki jim krojijo življenje,
- spoznajo pomen in vlogo spremljanja TV oddaj, časopisov,
- tudi v tej smeri predstavimo geografijo kot kompleksno vedo, ki prikaže vse pojave in procese v součinkovanju.

Pomen spoznavanja take problematike je širok, zajet zlasti v kompleksnem poznavanju prostora in znanju, ki je aplikativno v vsakdanjem življenju. S takim delom učence usposabljam, da bodo znali samostojno razumeti tekst, TV oddajo, s tem razumeti dogodke, povzeti bistvo in priti do lastnih zaključkov.

I. Lah, A., 1983, Sodobni svet, Maribor.

SLOVENCİ V JUŽNI AVSTRALSKI DRŽAVI VIKTORIJI

Irena Birsa

La Trobe University, Melbourne, Avstralija

Zaradi obsežnega izseljevanja, ki se je v večji meri pričelo okoli sredine 19. stoletja, najdemo danes Slovence in njihove potomce povsod po svetu. Med dežele, kamor se je naselilo največ Slovencev, sodi tudi Avstralija, ki jo še danes mnogi obravnavajo kot oddaljeno in nepomembno deželo.

Slovenske naseljence lahko najdemo v vseh pomembnejših mestih Avstralije. Njihova razporeditev ni enakomerna, tako na primer zelo malo Slovencev živi v Hobartu v Tasmaniji in Darwinu v Severnem teritoriju. Na drugi strani pa so v Sydneyu, Novem južnem Walesu, in v Melbournu v državi Viktoriji Slovenci precej gosto naseljeni.

Slovenska emigracija v Avstralijo se je pričela med zadnjim četrtletjem devetnajstega stoletja, toda število emigrantov je bilo zelo majhno. Takrat ni v Avstraliji obstajala nobena oblika organiziranega

skupnega življenja Slovencev. Skromno priseljevanje v Avstralijo lahko pripišemo dvema dejavnikoma:

- med obdobjem pred prvo svetovno vojno in posebno do leta 1921 so se Slovenci zaradi uvedbe migracijskih kvot, odločali predvsem za emigriranje v ZDA. Ta dežela je nudila možnosti za ekonomski razvoj, ki Slovincem ni bil omogočen v domovini,
- v primerjavi z ZDA je bila Avstralija predaleč. Mesta so bila manj razvita in na splošno dežela ni odpirala toliko možnosti za izboljšanje ekonomskega stanja ljudi kot v ZDA. Z drugimi besedami, odločitev za življenje v Avstraliji je spremljalo veliko tveganje, ki ga večina Slovencev ni bila pripravljena sprejeti. Večina slovenskih izseljencev iz tega obdobja je prihajala iz revnih kmečkih predelov Slovenije. Za potovanje so imeli na razpolago omejeno količino denarja. Pot v Avstralijo bi jih stala občutno

več kot pa pot čez Atlantik, poleg tega je bilo potovanje v Avstralijo čez Indijski ocean samo po sebi dolgo in nezanesljivo. Končna odločitev teh ljudi je bila torej logičen zaključek glede na njihove želje, socialno in ekonomsko zaledje.

Migracija Slovencev v Avstralijo se je dejansko pričela šele v letih po drugi svetovni vojni. Prva skupina priseljencev so bili politični begunci. Ti ljudje so bili poslani v Avstralijo iz različnih IRO (mednarodna begunska organizacija) taborišč v Italiji, Nemčiji in Avstriji. Teh beguncev je bilo razmeroma malo, ker je bil pred tem večji del slovenskih emigrantov poslan v države kot so Argentina in ZDA. Naslednja skupina slovenskih emigrantov, ki je prispela v Avstralijo, je bila občutno številnejša. Tudi ti ljudje so bili kategorizirani kot begunci, toda od prve skupine so se razlikovali glede na begunski status, ki je bil rezultat ilegalnega prečkanja slovenskih meja. Ta način emigriranja je bil najbolj razvit med tistimi Slovenci, ki so prihajali iz regij blizu meje z Italijo in Avstrijo, in je postopoma zajel vedno večje število.

V Avstraliji je iz teh skupin nastala mešanica različnih tipov naseljencev iz Slovenije, ki pa se v glavnem imenujejo ekonomski izseljenci. Med njimi so glede na vzroke odhoda iz domovine različni odtenki. Nekateri so se hoteli izogniti služenju vojaškega roka, drugi spet so bili avanturisti in so si obetali, da bodo v Avstraliji tudi našli željeno. Za tretje je bil glavni motiv boljše življenje. Na začetku povojnega masovnega migracijskega programa je avstralska vlada klasificirala vse priseljence glede na njihovo domovino, ne pa na njihovo narodnost. Glede na to ne moremo z gotovostjo določiti števila Slovencev, ki so se priselili v povojnem obdobju. Kljub temu je splošna ocena, da je število priseljenih Slovencev med 25.000 in 30.000 ljudi.

Nadaljna migracija Slovencev v Avstralijo se je končala v prvem četrtletju sedemdesetih let. Od takrat dalje prihajajo v Avstralijo, le še posamezniki. To je bistvena sprememba glede na obdobje največjih migracij, ko so ljudje prihajali v skupinah. V primerjavi z zgodnjo fazo priseljevanja gre sedaj za velik delež emigrantov strokovnjakov. Mnogim od teh, ki so se odločili priti v Avstralijo, so pomagali njihovi prijatelji ali sorodniki, ki so že živeli v tej

deželi.

Danes lahko v Avstraliji razlikujemo tri generacije Slovencev. Prva generacija, ki je prišla s povojno skupino, je stara od 40 do 70 let in mnogi od njih danes živijo. Za raziskovalca je to zelo pomembno, saj lahko dobi informacije iz prve roke o poteku in motivih izselitve in o navajanju na nov način življenja v novi domovini. Vendar pa v Viktoriji ugotavljamo, da ta skupina hitro izumira. Druga generacija Slovencev je danes tudi že precej v letih. Njihova starost je odvisna od tega, kdaj so njihovi starši emigrirali v Avstralijo. V glavnem se njihova starost giblje od 10 do 40 let. Zadnja, tretja skupina pa je še zelo mlada. V glavnem gre za otroke, ki še niso končali osnovno šolo.

SLOVENC V VIKTORIJI

Kot je že bilo omenjeno, najdemo v Viktoriji in Novem južnem Walesu veliko število Slovencev. Vendar pa zaradi načina, kako je avstralska vlada klasificirala emigrante, ne moremo točno ugotoviti, koliko Slovencev v resnici živi v Viktoriji. Glede na informacije, ki jih je posredovala kaplanija slovenskih misionarjev v Melbournu, vemo za 995 gospodinjstev po vsej Avstraliji, kjer je vsaj en član Slovenec. Na žalost tudi ti podatki ne nudijo točnega števila, vendar le dobimo neko splošno oceno.

Največ Slovencev živi v glavnem mestu Viktorije, v Melbournu. To je povezano z naselitvijo v bližnji industrijski luki, v Geelongu. Manjše število Slovencev najdemo v okoliških krajih kot so npr. Morwell, Wodonga in Mildura.

Zgodnja skupina povojnih izseljencev je prišla v Viktorijo okoli leta 1949. Z drugimi evropskimi izseljenci, ki so prišli v tem času, so bili takoj po prihodu poslani v taborišče v Bonegilli. To taborišče je bilo daleč od Melbournu in blizu meje z Novim južnim Walesom ter blizu Wodonga. Vsi izseljenci so morali ostati tam, dokler jim niso našli dela s pomočjo avstralske vlade. Med tem obdobjem je avstralska vlada začela z ambicioznim priseljenjskim programom s ciljem, da bi ugodila povečanemu povpraševanju po delu. Kot del tega projekta je bila zamišljena dvoletna pogodba o delu, ki so jo morali ljudje podpisati.

Zaradi možnosti zaposlitve, ki so se pojavile v petdesetih letih, se je začelo priseljevati večje število mladih samskih Slovencev. Glavni motiv je bila potencialna denarna nagrada. Najprej so ti možje sprejeli kakršnokoli delo, ki jim je bilo ponujeno, npr. delo v rudniku, v gozdovih, na sadjarskih in zelenjavnih farmah, tovarnah ali pa so bili vključeni v dolgo verigo gradbenih projektov (Snowy Mountain Hydroelectric Scheme). V glavnem so bili vključeni v najtežja fizična dela. Ko so izpolnili dvoletno delovno pogodbo, se je veliko Slovencev premaknilo proti Melbourneu, Geelongu in drugim mestom.

Na podlagi intervjujev, ki sem jih imela s posameznimi Slovenci, sem ugotovila, da je zelo malo ljudi v Avstraliji iskalo delo, ki so ga opravljali v domovini. Mnogo moških je bilo izučeni v tradicionalnih obrteh in spretnostih, saj je večina izhajala iz ruralnih območij. Bili so čevljarji, tesarji, peki, kovači, gozdarji, mehaniki in kmetje. V Avstraliji so začeli delati v industriji, kot uslužbenci, pleskarji, tesarji, kleparji in gradbeni delavci. V glavnem so bili Slovenci zaposleni v gradbenih podjetjih.

Zakaj so si izbrali tako zaposlitev? Odgovor na to dobimo v povojnem razvoju Avstralije. Glede na velikansko množico priseljencev so tudi zahteve po gradnji stanovanj hitro narasle. Pred prihodom emigrantov je bilo to stanje komaj zadovoljivo za tiste, ki so tu že prej živeli. Tako je bilo kmalu premalo prostora za vso to poplavo novih prišlekov. Slovenci so ugotovili, da si bodo lahko prav v gradbenih podjetjih našli trdno ekonomsko podlago. Nezadostna izobrazba in omejeno komuniciranje v angleškem jeziku za Slovence prav v teh podjetjih ni bila ovira. Posledica tega je bil v slovenski skupnosti visok procent moških z lastnim podjetjem, med katerimi so mnogi postali precej uspešni med letoma 1960 in 1970.

Na kratko bom opisala od kod izhajajo slovenski izseljenci. Na splošno prihajajo iz ruralnih območij Slovenije. Število posameznikov, ki prihajajo iz mest je precej majhno. Zelo veliko jih izvira iz Primorske in Notranjske, ter iz Štajerske in Prekmurja. Industrijska razvitost na Gorenjskem in njen razvoj v tistem času kaže na to, da iz te regije ni emigriralo večje število ljudi. V Viktoriji so tudi ljudje iz Dolenske in Bele Krajine, toda teh je malo.

Slovenci, ki živijo v Viktoriji, prihajajo s podeželja a so se v Avstraliji odločili živeti v urbanem okolju. Vemo tudi za nekaj Slovencev, ki živijo v ruralnih regijah Viktorije, a je njihovo število majhno. Med načinom življenja v domovini in kasneje v Avstraliji je očitna razlika. Toda tisti, ki so se v Avstraliji ustalili na podeželju, so nadaljevali z enakimi metodami kmetovanja kot v Sloveniji. Kot primer, mnogi so se naselili v severozahodnem mestu Malduri, katerega prebivalci se ukvarjajo z vinogradništvom in vzgajanjem koščičastega sadja. Zdi se, da se Slovenci niso bili pripravljali ukvarjati z agrokulturo, ki je tradicionalna za anglo-avstralsko prebivalstvo npr. pridelovanje pšenice in gojenje ovac.

Vzemimo Melbourne kot primer urbane naselitve Slovencev, kjer opazimo, da Slovenci ne živijo v ločenih skupinah oz. getih, kot je znano za druge večje južноеvropske skupine priseljencev, npr. Grke in Italjane. Kakorkoli, to še ne pomeni, da niso hoteli živeti drug blizu drugega. V Melbourneu so tudi predeli, kjer je relativno večja zgoščenost slovenske populacije. Le-ti so na zahodnem in jugovzhodnem obrobju mesta oz. na področjih blizu industrijskih kompleksov.

Eno od vprašanj v mojih intervjujih s Slovenci je bilo, ali so se za lokacijo naselitve odločili pod vplivom Slovencev, ki so že živeli v tej okolici. Vsi so to zanikali. Za sosedstvo z drugim Slovincem, so se odločili le v primeru, če je bil ta njihov sorodnik ali pa dober prijatelj. Glede na to lahko zaključimo, da kjerkoli ugotovimo večjo zgoščenost slovenske populacije znotraj metropolitanske regije Melbournea, gre v glavnem za skupine emigrantov, ki so prihajali strnjeno.

Med letoma 1950 in 1960 so Slovenci živeli, kjer je pač bilo možno najti bivališče. Mnogo ljudi je v mojih intervjujih omenilo, da je bilo težko najti bivališče blizu delovnega mesta. Nekateri so živeli v najetih sobah. Tisti srečnejši so celo dobili hišo. Drugi spet so delili hišo z drugimi ali pa živeli v samskih domovih. Večina teh bivališč je bila v starih, notranjih predelih mesta. Postopoma so s prihranki kupili hišo ali posest. To je bilo v zunanjih, manj razvitih delih Melbournea kot so St. Albans in Sunshine na zahodu, Keilor in Glenroy na severu ter

Springvale na severovzhodu. V teh območjih je bila dovolj poceni zemlja, ki je Slovincem omogočila, sa so prišli do lastnega doma.

V zadnjih desetletjih je opaziti premik proti premožnejšim in prestižnejšim vzhodnim obrobjem mesta. Čeprav Slovenci ne živijo v predelih, ki so

naseljeni z višjim razredom anglo-avstralske družbe, kaže njihov premik v predmetja z zgornjim srednjim razredom v Doncastru, Balwynu in Templetownu interes za socialni ter splošni ekonomski napredek, čeprav so v tej oddaljeni deželi priseljenci.

RAČUNALNIŠKO PODPRT GRAFOSKOP KOT IZHODIŠČE OBRAVNAVE JUGOSLAVIJE PRI POUKU GEOGRAFIJE

Slavko Brinovc

RAČUNALNIK PRI POUKU GEOGRAFIJE

Hitro gospodarski in tehnični razvoj ima svoj odraz tudi v uporabi učne tehnologije v šoli. Izobraževalna tehnologija omogoča, da učitelj skrbneje načrtuje, ustrezneje pripravlja pouk in učila pri pouku bolj funkcionalno uporablja. Izobraževalna tehnologija razbremeni učitelja, ki ima zato več časa za ustvarjalno delo, za pogovor z učenci, za individualne stike.

Med tako tehnologijo spada tudi računalnik. Računalnik danes srečujemo na vsakem koraku. Razlog za to je preprost. Cena je postala dostopna. Kljub vsemu pa je njegova uporaba ostala omejena na ozek krog strokovnjakov in redkih uporabnikov. Nabava računalnika je postala statusni simbol. Hitro lahko ugotovimo, da večini, ki te računalnike kupujejo, manjkajo jasnejši cilji, kako in zakaj ga bodo uporabljali.

Podobna je situacija tudi v šolah. Zavedamo se, da je delo z računalnikom lahko pomembno vključeno v obseg posebnih predmetov. Redkokdaj pa računalnik uporabljamo v vlogi učnega sredstva. Z njim bi lahko napravili pouk učinkovitejši, nazornejši, zanimivejši. S pomočjo računalnika bi učenci lahko poglobili znanje o različnih zakonitostih, o medsebojni povezavi posameznih pojavov in procesov. Naučili bi se lahko reševati probleme z aktivnim, kreativnim razmišljanjem na osnovi metod, ki bi jih motivirale in bile prilagojene poteku učenja na individualnih razlikah.

Za uporabo računalnika pri pouku geografije moramo biti ustrezno pripravljeni. Moramo biti računalniško pismeni. Pojavlja se vprašanje, kakšno

računalniško pismenost potrebujemo takrat, ko uvajamo računalnik k pouku kot učno sredstvo. Ne gre za poznavanje posameznih računalniških jezikov, ampak preprosto za rokovanje z računalnikom. Takega rokovanja pa se lahko učitelj in učenci naučijo v nekaj urah.

Uporaba računalnika pri pouku geografije ni pomembna zaradi medija, ampak zaradi metod, s katerimi ga vključujemo v pouk. Pomembna je tudi zaradi različnih psiholoških ugotovitev o uspešnem učenju ter zaradi didaktičnih metod, ki nam vključevanje tega medija omogočajo. Pouk z računalnikom bi morali oblikovati tako, da njegove potenciale čim bolj izkoristimo. Načini poučevanja s pomočjo računalnika so lahko različni. Razlikovati bi morali manj zahtevne načine, ki oblikujejo tradicionalni potek pouka, to so različne vaje in testiranja, ter višje načine, ki spodbujajo miselne procese učencev. Pri vajah učenci utrjujejo spretnosti in pojme, ki so jih pridobili pri tradicionalnem pouku. Uporaba računalnika temelji na logiki programiranja pouka, kot ga je opredelil Skinner. Vsebine podajamo v majhnih delcih, to terja neprestano učenčevo pozornost in aktivnost v obliki odgovorov na vprašanja. Odgovorom takoj sledi povratna informacija. Drugi način je testiranje, ki je v veliki večini vezano na odgovarjanje na naloge zaprtega tipa. Gre za izbiranje, povezovanje in urejanje odgovorov in na ta način je uporabnost računalnika tudi omejena. Način reševanja problemov sloni na iskanju informacij na eni strani in motivira učence, ker tako delo pomeni spremembo od običajnega šolskega dela. Pri njem učenci v veliki večini le sprejemajo in nato reproducirajo znanje. Najbolj zahtevni način je, ko se učenci